

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту українознавства
ім. І. Крип'якевича НАН України,
доктор історичних наук, професор

Ігор СОЛЯР

17 вересня 2024 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації керівника науково-редакційної групи книги «Реабілітовані історією. Рівненська область», докторанта відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, кандидата історичних наук, доцента Жив'юка Андрія Анатолійовича на тему: «Органи НКВД/НКГБ СРСР у Західній Волині (вересень 1939 – червень 1941 рр.): структура, кадровий склад, репресії», подану на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України

Призначені рішенням Вченої ради Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України (Протокол № 7 від 29.08. 2024 року) рецензенти, а саме:

– ПАТЕР Іван Григорович – доктор історичних наук, професор, головний науковий співробітник відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України;

– ЛИТВИН Микола Романович – доктор історичних наук, професор, завідувач відділу «Центр дослідження українсько-польських відносин» Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України;

– СТАСЮК Олександра Йосипівна – доктор історичних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

розглянувши докторську дисертацію Жив'юка Андрія Анатолійовича на тему: «Органи НКВД/НКГБ СРСР у Західній Волині (вересень 1939 – червень 1941 рр.): структура, кадровий склад, репресії» (тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Протокол № 3 від 25.08. 2022 року), наукові публікації, в яких висвітлено основні наукові результати, а також за результатами фахового семінару відділу новітньої історії (Протокол № 4 від 17.09. 2024 р.), підготували висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації:

1. Дисертаційна робота Жив'юка Андрія Анатолійовича «Органи НКВД/НКГБ СРСР у Західній Волині (вересень 1939 – червень 1941 рр.): структура, кадровий склад, репресії», представлена на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України, є

кваліфікаційною науковою працею, підготовленою у вигляді рукопису. За обсягом, актуальністю, рівнем наукової новизни та практичної цінності робота відповідає вимогам п. 7–9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1197 від 17 листопада 2021 року.

2. Актуальність теми дослідження.

Актуальність дослідження історії радянських спецслужб у Західній Волині на першому етапі Другої світової війни зумовлена низкою чинників. Вивчення цих проблем дасть змогу зробити цінні висновки для сучасності, оскільки в умовах російсько-української війни аналіз аналогічних злочинів, здійснених радянськими окупантами у 1939–1941 рр., дозволяє краще зрозуміти характер і мету російської окупаційної влади. Сучасна російська влада задля якнайдовшого пролонгування свого існування, намагається відновити радянську спадщину в поєднанні з імперською ідеологічно-політичною матрицею. Ключове місце у процесі вирішення цього завдання посідають пропагандистські та карально-репресивні практики, що актуалізує вивчення методів діяльності структур, які забезпечували їх реалізацію в СРСР. Відтак, актуальним є поширення інформації про виконавців злочинів комуністичного тоталітарного режиму у т. ч. періоду Зачистки 1939–1941 рр. Західної України.

З огляду на заідеологізованість і табуйованість означеної проблематики в радянські часи та інертністю щодо її розробки в пострадянській українській історіографії, події, пов'язані з репресивним забезпеченням органами НКВД/НКГБ радянської Західної Волині на початку Другої світової війни, потребують переосмислення, зокрема через призму біографістики й просопографії, вивчення особового складу співробітників цих органів у тодішньому історичному контексті. Оскільки більшість оприлюднених досліджень акцентували увагу на соціології радянського державного терору, то проблематика, пов'язана з технологією терору залишалася поза дослідницькою увагою.

У результаті «архівної революції» в Україні та доступу до таємниць радянських спецслужб актуальності у дослідженнях набула проблема радянських perpetrators, виконавців злочинів різного рівня, включно з керівним складом, оперативниками, слідчими, співробітниками комендатур НКВД/НКГБ.

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження виконане в рамках науково-дослідних тем відділу історії державного терору радянської доби Інституту історії України НАН України «Великий терор в УРСР 1937–1938 рр.: масові операції НКВС – замовники і виконавці» (державний реєстраційний номер 0117U006896); «Органи ДПУ УСРР – НКВС УРСР у системі державного управління радянської України: від специфічного інформування республіканської влади до терору 1930-х рр.» (державний реєстраційний номер 0121U110196); «Органи державної безпеки як системоутворююча складова механізму утримання влади компартійною номенклатурою: історичний досвід УССР. 1930–1950-ті рр.» (державний

реєстраційний номер 0124U001021); кафедри історії Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені акад. С. Дем'янчука «Актуальні проблеми дослідження репресій радянського тоталітарного режиму в Україні» (державний реєстраційний номер 0118U001568)»; відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України «Національний спротив в Україні: історичні традиції, сучасні виклики, міжнародна підтримка» (державний реєстраційний номер 0124U002577).

4. Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів.

Усі наукові положення, висновки та результати дисертаційного дослідження одержані здобувачем одноосібно. Особистий внесок автора в роботах, опублікованих у співавторстві, відображено окремо в переліку публікацій.

5. Ступінь використання у дисертації матеріалів і висновків кандидатської дисертації здобувача.

У докторській дисертації кандидата історичних наук, доцента Жив'юка Андрія Анатолійовича відсутні матеріали його кандидатської дисертації.

6. Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, які сформульовані в дисертації.

Дисертаційна робота Жив'юка Андрія Анатолійовича містить особисто отримані здобувачем науково обґрунтовані результати. Комплексне вивчення діяльності органів НКВД/НКГБ у Західній Волині як інструменту, спрямованого на політичне, економічне, ідеологічне, духовне підкорення населення регіону в період 1939–1941 рр., проаналізовано на підставі опрацювання архівних документів, формування баз даних із застосуванням біографічного та просопографічного підходів, та може слугувати своєрідною репресивною матрицею, використаною за наступного етапу радянзації регіону з 1944 р.

7. Наукова новизна дисертації.

Уперше в українській історіографії:

– у контексті компаративного переосмислення напрацювань як вітчизняних, так і закордонних учених з'ясовано стан розробки теми, окреслено основні історіографічні напрями її вивчення;

– виявлено й інтерпретовано досі невідомі та маловідомі архівні матеріали (з галузевих архівів Служби безпеки України і Міністерства внутрішніх справ України, державних архівів України і Польщі), що дозволило суттєво скорегувати роль і значення структур НКВД/НКГБ у процесі Зачистки Західної Волині;

– висвітлено особливості формування, еволюцію, службові характеристики особового складу органів НКВД/НКГБ, зокрема, на прикладі Рівненської області;

– окреслено проблеми взаємостосунків регіонального компартійного керівництва і територіальних органів НКВД/НКГБ;

– досліджено специфіку підготовки і ротації кадрів НКВД/НКГБ, зокрема через зв'язок Зачистки Західної України з Великим терором і попередніми практиками більшовицьких екстермінацій;

- розкрито характер і форми взаємодії/протидії співробітників НКВД/НКГБ та населення Західної Волині;
- показано розкладаючий вплив широкого застосування органами НКВД/НКГБ агентури на стан суспільної моралі й на ефективність стратегій супротиву більшовицькій владі;
- простежено зіткнення органів НКВД/НКГБ з підпіллям УНР у Західній Волині;
- схарактеризовано репресії НКВД/НКГБ стосовно ромів;
- розглянуто особливості функціонування в Західній Волині радянської пенітенціарної системи – структуру, штати, службові характеристики особового складу, умови утримання в'язнів;
- аргументовано й дешифровано більшу частину «рівненського» списку осіб, вбитих за рішенням політбюро ЦК ВКП(б) від 5 березня 1940 р. із введенням до наукового обігу масиву збережених КНД та анкет спецпоселенців;
- обґрунтовано причини, перебіг та наслідки вбивства людей (друга масова операція) у місцях їх примусового утримання (тюрми, КПЗ районних відділів НКВД) у Західній Волині влітку 1941 р.

Уточнено:

- стан наукового вивчення теми та дослідження українських і зарубіжних істориків стосовно діяльності органів НКВД/НКГБ у Західній Волині;
- термінологічно-понятійний апарат за темою;
- специфіку встановлення радянською держбезпекою контролю за релігійними об'єднаннями Західної Волині.

Набули подальшого розвитку:

- з'ясування етапів формування структури органів НКВД/НКГБ на території Західної Волині;
- характеристика форм і загального перебігу масових репресій, здійснених органами НКВД/НКГБ – арештів, ув'язнень, вислань, позасудових розправ;
- відстеження протистояння органів НКВД/НКГБ з підпіллям ОУН і ЗВЗ у Західній Волині;
- розгляд репресій НКВД/НКГБ стосовно представників національних меншин – євреїв, чехів, росіян;
- висвітлення причин, перебігу та наслідків масового вбивства людей у тюрмах Західної Волині влітку 1941 р., зокрема у Дубенській в'язниці.

8. Науково-практичне значення одержаних результатів.

Полягає у систематизації, узагальненні й розгляді з нових методологічних позицій нагромаджених знань про функціонування органів НКВД/НКГБ у Західній Волині в 1939–1941 рр. Зібраний і проаналізований матеріал дає можливість для створення цілісної картини і «відчитування» сенсів радянзації волинських і західноукраїнських земель не лише на початку Другої світової війни, а й на її завершальному етапі, за повторної радянської окупації цих територій. Органи НКВД/НКГБ/МВД/МГБ/КГБ слугували ключовим інструментом радянського режиму в опануванні ним іншого (ментально, політично, економічно, соціально, культурно, духовно) регіону. Опрацьована

історико-методологічна матриця (схема) може бути застосована для підготовки досліджень з розглядом аналогічних процесів у сусідніх із Волинню українських історичних землях Галичини, Буковини, Закарпаття, як також на території сусідніх країн – Білорусі, Латвії, Литви, Естонії.

Основні положення дисертаційної роботи, висновки, фактичний матеріал може бути використано у процесі вивчення історії України, всесвітньої історії, краєзнавства у вищій та середній школах, під час підготовки загальних наукових праць із новітньої історії України, Білорусі, Німеччини, Польщі, Чехії, студій з єврейської історії. Одержані в ході дослідження висновки стануть у нагоді викладачам і студентам для підготовки до лекційних і практичних занять, спецкурсів і спецсемінірів. Наявність у роботі матеріалів про діяльність органів НКВД/НКГБ у різних населених пунктах Західної Волині та її наслідки уможливилює їх застосування в науково-краєзнавчій і музейній роботі.

9. Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях.

Кількість та якість наукових праць Жив'юка Андрія Анатолійовича, опублікованих за його матеріалами, відповідають Наказу МОН України № 1220 від 23 вересня 2019 року «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

За результатами проведеного дослідження опубліковано 79 наукових праць, зокрема 4 монографії, 1 брошура, 2 розділи у колективних монографіях, 5 статей у виданнях, що належать до наукометричних баз Web of Science, Scopus, 29 статей у наукових фахових виданнях, 5 статей у зарубіжних виданнях; додатково відображають результати 33 публікації.

Монографії

1. Жив'юк А. Між Сциллою політики і Харибдою творчості: громадсько-політичний портрет Уласа Самчука. Монографія. Рівне: Ліста-М, 2004. 184 с.: іл.
2. Жив'юк А. За московським часом: контрверсії радянзації Рівненщини (кінець 1930-х – кінець 1950-х років). Рівне: ППВПФ «Папірус-Друк», 2011. 186 с.
3. Жив'юк А., Марчук І. Від «Дерманської республіки» до «Дерманської трагедії»: нариси історії українського визвольного руху в Дермані на Волині. Рівне: ПП ДМ, 2011. 156 с.: іл. (внесок автора у збір матеріалу та написання тексту 50 %).

4. Жив'юк А. Антон Олійник: Нескорена мрія. Рівне: Дятлик М., 2019. 312 с.

Брошури

5. Давидюк Р., Жив'юк А. «Почутися одним нерозривним зі своїми братами і сестрами Великої України»: Відлуння Голодомору 1932–1933 років на Рівненщині. Рівне: ВАТ «Рівненська друкарня», 2008. 92 с. (внесок автора у збір матеріалу та написання тексту 50 %).

Розділи у колективних монографіях

6. Давидюк Р., Жив'юк А., Старжець В. Повсякденне життя вчителів Рівненщини в умовах протистояння між радянською владою і українським

підпіллям (1944–1953). *Повсякденне життя населення західних областей України у перші повоєнні роки (1944–1953): колективна монографія* / відп. ред. В. Ільницький. Львів; Торунь, Liha-Pres, 2021. 380 с. С. 111–142. (внесок автора у збір матеріалу та написання тексту 33 %).

7. Жив'юк А. Молодіжна ОУН у Гошанській середній школі (1947–1948): наставники, учні, ексекutori. *Західні землі України в перші післявоєнні роки (1944–1953): повсякденне життя: колективна монографія* / відп. ред. В. Ільницький. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2022. 370 с. С. 349–366.

Статті, опубліковані в виданнях, що належать до наукометричних баз Web of Science, Scopus (категорія «А»)

8. Давидюк Р., Жив'юк А. Вшанування пам'яті Тараса Шевченка у Волинському воєводстві. *Сторінки історії: Збірник наукових праць*. Вип. 48. Київ: КПІ імені Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2019. С. 83–97. (внесок автора у збір матеріалу та написання тексту 50 %). *Web of Science*.

9. Davydyuk R., Zhyvyuk A. Naddniprovska Ukraine emigrants musical activities in Volyn voivodeship. *Східноєвропейський історичний вісник*. Вип. 12. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2019. С. 116–125. (внесок автора у збір матеріалу та написання тексту 50 %). *Web of Science*.

10. Davydyuk R., Zhyvyuk A. Theater art as a self-realization form of a Naddniprovschyna political emigrants in Volyn Voivodeship (1920–1930-ies). *Східноєвропейський історичний вісник*. Вип. 15. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 128–135. (внесок автора у збір матеріалу та написання тексту 50 %). *Web of Science*.

11. Жив'юк А. Технологія терору: вбивства в межиріцьких райвідділеннях НКДБ-НКВС на Рівненщині влітку 1941 р. *Український історичний журнал*. 2023. № 2 (569). С. 125–142. *Web of Science*.

12. Zhyvyuk A. Repressions of the OGPU-NKVD-NKGB against Gypsies 1932–1941: On newly discovered materials from Ukrainian archives. *Romani Studies*. Liverpool: Liverpool University Press. Vol. 33, No. 2, pp. 189–209, 12 December 2023. *Scopus, Q2*.

Статті, опубліковані в наукових фахових виданнях (категорія «Б»)

13. Жив'юк А. Розстріли в'язнів Дубенської тюрми на початку радянсько-німецької війни. *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наукові записки РДГУ*. Вип. 10. Рівне: РДГУ, 2006. С. 305–309.

14. Жив'юк А. Діяльність контрольно-розвідувального пункту військової спецслужби Державного центру УНР в екзилі у Рівному на Волині (20–30-і роки ХХ ст.). *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наукові записки РДГУ*. Вип. 14. Рівне: РДГУ, 2008. С. 109–114.

15. Жив'юк А. Початок Другої світової війни на Волині: Дерманське повстання. *Галичина: Всеукраїнський науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис*. Ч. 15–16. До 100-річчя від дня народження Степана Бандери. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2009. С. 321–327.

16. Жив'юк А. Формування і функціонування компартійної номенклатури Західної України в довоєнний період (на прикладі діяльності Василя Бегми). *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наукові записки РДГУ*. Вип. 17. Рівне: РДГУ, 2009. С. 22–29.

17. Жив'юк А. «Інструменталізована церква»: використання компартійною номенклатурою представників релігійних конфесій у збройній боротьбі на Західній Волині й Поліссі у 1940-х рр. *З архівів ВЧК-ГПУ-НКВД-КГБ: Науковий і документальний журнал*. 2009. № 2 (33). Київ, 2009. С. 7–21.

18. Жив'юк А. Запровадження більшовицького режиму на Рівненщині: компартійна номенклатура проти населення області (1944 – початок 1950-х років). *Історичні студії Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Вип. 2. Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2009. С. 35–42.

19. Жив'юк А. Причини і складові ідеологічних кампаній номенклатури КПУ і КДБ проти «українського буржуазного націоналізму» (на прикладі села Дермань Рівненської області). *Наукові записки національного університету «Острозька академія»: Історичні науки*. Вип. 16. Острог: Національний університет «Острозька академія», 2010. С. 249–262.

20. Жив'юк А. Театр як складова політичного маніпулювання комуністичної номенклатури: рівненський випадок. *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету: Збірник наукових праць*. Вип. 19. Рівне: РДГУ, 2010. С. 142–147.

21. Жив'юк А. Між ендеками й більшовиками: Микола Ніцкевич в українському націоналістичному русі 1920–1940-х рр. *З архівів ВЧК-ГПУ-НКВД-КГБ: Науковий і документальний журнал*. 2010. № 2 (35). Київ; Харків, 2010. С. 212–236.

22. Жив'юк А. Компартійна номенклатура УРСР і західна українська діаспора: ідеологічне протистояння 40-х – 60-х років ХХ ст. *Наукові записки національного університету «Острозька академія»: Історичні науки*. Острог: Національний університет «Острозька академія», 2010. Вип. 15. С. 121–135.

23. Жив'юк А. Поляки Волині-Полісся і «другі совети»: реалії взаємостосунків весни-осені 1944 р. (на матеріалах Рівненської області) *Слов'янський вісник: збірник наукових праць. Серія «Історичні та політичні науки»*. Вип. 9. Рівне: РІС КСУ, 2010. С. 10–17.

24. Жив'юк А. Втрати населення Рівненської області у 1944-1952 роках: характеристика та порівняльний аналіз радянських і націоналістичних даних *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Історичні науки*. 2010. № 1. С. 106–113.

25. Жив'юк А. Формування і трансформація західноукраїнської компартійної номенклатури впродовж 1940-х років (на матеріалах Рівненського обкому КП(б)У). *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету: Зб. наук. пр.* Вип. 21. Рівне: РДГУ, 2011. С. 293–304.

26. Жив'юк А. Технологія і наслідки ідеологічних кампаній номенклатури КПУ і КДБ проти «українського буржуазного націоналізму» (на прикладі села Дермань Рівненської області). *Вісник Львівського університету. Серія історична*. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. Вип. 46. С. 152–170.

27. Жив'юк А. Поранення генерала М. Ватутіна: факти та інтерпретації. *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ: Науковий і документальний журнал*. 2012. № 1 (38). С. 114–135.

28. Жив'юк А. Кадровий склад і діяльність органів НКВД-НКГБ під час «першої радянзації» Західної України через призму «Великого терору». *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ: Науковий і документальний журнал*. 2012. № 2(39). Київ; Харків, 2013. С. 7–40.

29. Жив'юк А. Керівники органів НКВД-НКГБ (МВД-МГБ) західних областей УРСР: кількісні та якісні характеристики (1944–1953 рр.). *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ: Науково-документальний журнал*. 2014. № 1 (42). Київ; Харків, 2014. С. 29–52.

30. Жив'юк А. «Куркулі» та «індуси» проти колгоспів: завершення суцільної колективізації на Рівненщині. *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. Наукові записки РДГУ*. Вип. 26. Рівне: РДГУ, 2015. С. 234–238.

31. Давидюк Р., Жив'юк А. Рівненська повітова «Просвіта»: десятиріччя під знаком УНР. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія «Історичні науки»*. 2016. № 3. С. 39–44. (внесок автора у збір матеріалу та написання тексту 50 %).

32. Жив'юк А. Людина і система: Антон Олійник проти радянського тоталітарного режиму. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. Вип. 27: На пошану Володимира Трофимовича. С. 137–144.

33. Жив'юк А. «Використані та викинуті»... на Західну Україну: виконавці Великого терору як «радянзатори» Рівненської області (1939–1941 рр.). *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ: Науковий і документальний журнал*. 2018. № 2 (50). Київ; Харків, 2018. С. 69–122.

34. Жив'юк А. Репресивна операція «Велика блокада» напередодні виборів 1946 р. у Західній Україні (на матеріалах Мізоцького району Рівненської області). *Військово-науковий вісник*. Вип. 30. Львів: НАСВ, 2018. С. 13–23.

35. Жив'юк А. Один із «perpetrators»: комендант УНКВД-УМВД-УКГБ Петро Климчук. *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ: Науковий журнал*. 2019. № 2 (52). Київ; Харків, 2019. С. 5–43.

36. Жив'юк А., Алексійчук Л. Організація та діяльність санітарних пунктів Українського червоного хреста у військовій окрузі УПА «Заграва» (друга половина 1943 р.). *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: Історія*. Чернівці: Чернівецький університет, 2019. № 2. С. 86–98. (внесок автора у збір матеріалу та написання тексту 50 %).

37. Давидюк Р., Жив'юк А., Старжець В. Перезавантаження західноукраїнського освітнього простору: комуністичні виклики і націоналістичні відповіді (1944–1953 рр.). *Проблеми гуманітарних наук. Збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Серія Історія. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 7/49. С. 54–71. (внесок автора у збір матеріалу та написання тексту 33 %).

38. Жив'юк А. Ліквідація органами НКВД-НКГБ Костопільської окружної екзекутиви ОУН (1939–1941 рр.). *З архівів ВУЧК-ГПУ-НКВД-КГБ: Науковий журнал*. 2022. № 1 (57). Київ; Харків, 2022. С. 48–94.

39. Жив'юк А. Екзекуції під час арештів і допитів членів ОУН співробітниками НКВД-НКГБ на Рівненщині (1940–1941). *Новітня доба*. Львів, 2023. Вип. 11. С. 55–67.

40. Жив'юк А. Антирадянське підпілля УНР на території Західної Волині та Полісся: замисли й висліди (1939–1941). *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. Львів, 2023. Вип. 38. С. 121–137.

41. Соляр І., Жив'юк А. Справа «водіїв-зрадників»: участь співробітників радянських і компартійних органів у здійсненні Голокосту в гебіті Здолбунів. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. Львів, 2024. Вип. 39. С. 53–69. (внесок автора у збір матеріалу та написання тексту 50 %).

Статті, опубліковані в зарубіжних виданнях

42. Давидюк Р., Жив'юк А. Дослідження політичних репресій більшовицького режиму в Рівненській області в рамках Державної програми «Реабілітовані історією». *Europa Orientalis. Studia z dziejów Europy Wschodniej i Państw Bałtyckich*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2015. Vol. 6. S. 181–194. (внесок автора у збір матеріалу та написання тексту 50 %).

43. Жив'юк А. Поляки в органах радянської влади у західних областях УРСР (1939–1941 рр.). *Europa Orientalis. Studia z dziejów Europy Wschodniej i państw Bałtyckich*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2017. Vol. 8. S. 83–100.

44. Zhyv'iuk A. 'Mizh evakuatsiieiu I "dotsil'nym rozstrilom": dolia v'iazniv tiurem Rivnenshchyny na pochatku Nimets'ko-radians'koi viiny' (Between evacuation and "expedient shooting": The fate of NKVD prisoners in the Rivne region at the start of the German-Soviet war). *The Great West Ukrainian Prison: Massacre of 1941: A Sourcebook* / Edited by Ksenya Kiebusinski and Alexander Motyl. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2017. P. 139–141.

45. Жив'юк А. Колективні судові процеси над поляками в Рівненській області у 1939–1941 рр. *Europa Orientalis. Studia z dziejów Europy Wschodniej i państw Bałtyckich*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2018. Vol. 9. S. 110–128.

46. Zhyviuk A. Anti-bolshevik insurgencies in Vohlynia in 1919–1920. *Trimarium. The History and Literature of Central and Eastern European Countries*. Vol. 1. No. 5 (2024). P. 24–50.

Статті, які додатково відображають результати дослідження

47. Жив'юк А., Марчук І. Політичні репресії тоталітарної доби на Рівненщині: від «червоного терору» до боротьби з інакодумцями. *Реабілітовані історією. Рівненська область. Науково-документальне видання / наук. ред., упоряд. А. Жив'юк. Рівне: ВАТ «Рівненська друкарня», 2006. Кн. 1. С. 8–78. (вносок автора у збір матеріалу та написання тексту 50 %).*

48. Жив'юк А. Вибір: як це було у 1939-у. *Реабілітовані історією. Рівненська область: Науково-документальне видання / наук. ред., упоряд. А. Жив'юк. Рівне: ВАТ «Рівненська друкарня», 2006. Кн. 1. С. 335–340.*

49. Жив'юк А. Самострілівська десятка. *Реабілітовані історією. Рівненська область. Науково-документальне видання / наук. ред., упоряд. А. Жив'юк. Рівне: ВАТ «Рівненська друкарня», 2006. Кн. 1. С. 351–358.*

50. Жив'юк А. Здолбунівський підприємець Теодор Страка. *Реабілітовані історією. Рівненська область. Науково-документальне видання. Кн. 1 / упоряд. А. Жив'юк. Рівне: ВАТ «Рівненська друкарня», 2006. С. 386–388.*

51. Жив'юк А. Політичні репресії тоталітарної доби в Україні у шкільному курсі історії: періодизація, типологія, термінологія. *Історія та правознавство: Науково-методичний журнал. 2007. № 19–21. Спецвипуск: Історія ХХ століття: нові підходи до змісту шкільного курсу. С. 75–81.*

52. Жив'юк А. Запровадження більшовицького режиму на Рівненщині (1939–1950-і рр.). *Реабілітовані історією. Рівненська область: Науково-документальне видання / наук. ред., упоряд. А. Жив'юк. Рівне: ВАТ «Рівненська друкарня», 2009. Кн. 2. С. 7–30.*

53. Жив'юк А. Між евакуацією і «доцільним розстрілом»: доля в'язнів тюрем Рівненщини на початку радянсько-німецької війни. *Українське державотворення: проблеми і сучасність: Збірник наукових праць. Вип. IV / Ред. кол.: Р. Карпюк, О. Кушпетюк [та ін.]. Луцьк: ЛІРоЛ, 2010. С. 66–78.*

54. Жив'юк А. Західноукраїнська компартійна номенклатура в 1939–1941 рр. (за матеріалами Рівненського обкому КП(б)У). *Матеріали III Волинської міжнародної історико-краєзнавчої конференції (Житомир, 12–13 листопада 2010 р.). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. С. 134–138.*

55. Жив'юк А. Холмщина й Підляшшя на сторінках часопису «Волинь» (1941–1942 рр.). *Українці Холмщини і Підляшшя: історична доля, духовна і матеріальна культура впродовж віків: зб. наук. праць / упорядн. М. Кучерепа; за заг. ред. М. Кучерепа. Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2010. Т. 2. С. 348–354.*

56. Жив'юк А. Меморіальні місця тоталітарних репресій в Україні: проблеми локалізації, комеморації, інституціоналізації. *Національна та історична пам'ять: Зб. наук. праць. Вип. 5. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2012. С. 76–86.*

57. Жив'юк А., Кравчук Д. Поляки в радянському партизанському русі на території Райхскомісаріату Україна (на прикладі діяльності з'єднання Роберта Сатановського). *Волинь і волиняни у Другій світовій війні: зб. наук. пр. / упоряд. М. Кучерепа. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. С. 383–389. (внесок автора у збір матеріалу та написання тексту 50 %).*

58. Жив'юк А. Замах на генерала Ватутіна: обставини і особи. *Реабілітовані історією. Рівненська область: Науково-документальне видання / кер. кол., упоряд. А. Жив'юк. Рівне: ПП ДМ, 2013. Кн. 3. С. 86–102.*

59. Жив'юк А. Суцільна колективізація і зселення хуторів як інструмент примусової радянзації західних областей УРСР. *Реабілітовані історією. Рівненська область: Науково-документальне видання / кер. кол., упоряд. А. Жив'юк. Рівне: ПП ДМ, 2014. Кн. 4. С. 5–56.*

60. Жив'юк А. Парадокси меморіальних практик: історія поховання бійців НКВС і співробітників МДБ в Мізочі. *Реабілітовані історією. Рівненська область: Науково-документальне видання / кер. кол., упоряд. А. Жив'юк. Рівне: Дятлик М., 2016. Кн. 6. С. 98–116.*

61. Автобіографія адміністративного старшини військового міністерства Української Народної Республіки, 1925-1927 рр. / публікація, примітки А. Жив'юка. *Реабілітовані історією. Рівненська область: Науково-документальне видання / кер. кол., упоряд. А. Жив'юк. Рівне: Дятлик М., 2017. Кн. 7. С. 22–134.*

62. Жив'юк А. «Чорний запорожець» Антін Мороз. *Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею. Зб. наук. праць. Рівне: Дятлик М., 2017. Вип. XV: Матеріали наукової конференції «Волинь в Українській революції 1917–1921 рр.» / упоряд. О. Булига, А. Жив'юк. С. 113–119.*

63. Жив'юк А. Самоідентифікація українців та національних меншин на Волині в дзеркалі модернізації (за базою даних проекту «Реабілітовані історією»). *Модернізаційні процеси на Волині в ХІХ – на початку ХХ століття. Збірник наукових праць. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. С. 404–412.*

64. Жив'юк А. «Нам у Радянському Союзі нічого захищати»: справа червоноармійців 361-го полку. *Реабілітовані історією. Рівненська область: Науково-документальне видання / кер. кол., упоряд. А. Жив'юк. Рівне: Дятлик М., 2018. Кн. 8. С. 37–60.*

65. Жив'юк А. Буковина – Холмщина – Волинь: траєкторія долі вояка австрійської і української армій Павла Паранюка. *Реабілітовані історією. Рівненська область: Науково-документальне видання / кер. кол., упоряд. А. Жив'юк. Рівне: Дятлик М., 2018. Кн. 8. С. 77–90.*

66. Давидюк Р., Жив'юк А. Олександра Новацька-Шевело і її спогади. *Реабілітовані історією. Рівненська область: Науково-документальне видання / кер. кол., упоряд. А. Жив'юк. Рівне: Дятлик М., 2019. Кн. 9. С. 23–26. (внесок автора у збір матеріалу та написання тексту 50 %).*

67. Жив'юк А. «Зачистка» Дерманя: 30 вересня 1948 року в новітній історії села. *Дермань і Мізоч в історії та культурі Волині / редкол.: А. Жив'юк (голов.*

ред.), А. Фелонюк (відп. ред.), В. Александрович та ін. Рівне, 2019. Вип. 1. С. 210–238.

68. Жив'юк А. Оникій Богун – адміністративний старшина Армії УНР. *Волинь у роки Української революції 1917-1921 років. Збірник наукових праць*. Луцьк: Вежа-Друк, 2019. С. 265–281.

69. Жив'юк А. «Двофронтова» боротьба УПА: бої за Мізоч у 1943–1945 рр. *Дермань і Мізоч в історії та культурі Волині* / редкол.: А. Жив'юк (голов. ред.), А. Фелонюк (відп. ред.), В. Александрович та ін. Рівне, 2021. Вип. 2. С. 96–113.

70. Жив'юк А. «Записи для нагадування минулого і будучності...»: Лаврін Красовський та його спогади. *Дермань і Мізоч в історії та культурі Волині* / редкол.: А. Жив'юк (голов. ред.), А. Фелонюк (відп. ред.), В. Александрович та ін. Рівне, 2021. Вип. 2. С. 154–261.

71. Жив'юк А. Втеча з табірному пункту «Кайеркан» Норильлагу в серпні 1945 р.: волинський слід. *Хронологи історії. Студії на пошану пам'яті Петра Васильовича Киридон (12.03.1961–27.01.2019)*: зб. наук. пр. / упоряд. і наук. ред. А. Киридон. Київ: Ніка-Центр, 2021. С. 240–245.

72. Жив'юк А. Кримські татари в УПА на Волині. *Крим у координатах історії: збірник матеріалів другого наукового семінару* / упоряд. І. Степанець, О. Машевський, О. Купчик. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2021. С. 160–164.

73. Жив'юк А. «Румунія – наша Батьківщина, а в Польщі – наш Квек»: репресії НКВД проти циган. *Реабілітовані історією. Рівненська область. Науково-документальне видання* / кер. кол., упоряд. А. Жив'юк. Рівне; Житомир: Полісся, 2021. Кн. 10. С. 51–102.

74. Жив'юк А. Представники різних народів – вояки УПА і учасники підпілля ОУН (за матеріалами Рівненської області). *Реабілітовані історією. Рівненська область. Науково-документальне видання* / кер. кол., упоряд. А. Жив'юк. Рівне; Житомир: Полісся, 2021. Кн. 10. С. 103–126.

75. Жив'юк А. Розстріляні в липні 1941 р.: «польська шпигунка» Софія Федоровська і «німецький шпигун» Михайло Кулій. *Биківня – від території смерті до місця пам'яті (до 20-річчя заснування Національного історико-меморіального заповідника «Биківнянські могили»)*: збірник статей за матеріалами Міжнародної наукової конференції (Київ, 23 вересня 2021 р.). Київ: Ін-т історії України НАН України, 2022. С. 292–300.

76. Жив'юк А. Проскрибований Кирило Студинський: за нововіднайденими документами НКВД-НКГБ. *Вісник НТШ*. Ч. 68. Львів, 2023. С. 33–41.

77. Жив'юк А. Мізоцькі районні відділення НКВД/НКГБ у 1939–1941 роках: структура, особовий склад, діяльність. *Дермань і Мізоч в історії та культурі Волині* / редкол.: А. Жив'юк (голов. ред.), А. Фелонюк (відп. ред.), В. Александрович та ін. Рівне, 2023. Вип. 3. С. 107–143.

78. Жив'юк А., Марчук І. «Кассандра», що стала «Наймичкою»: життєвий епос Раїси Трофімчук. *Дермань і Мізоч в історії та культурі Волині* / редкол.: А. Жив'юк (голов. ред.), А. Фелонюк (відп. ред.), В. Александрович та ін. Рівне,

2023. Вип. 3. С. 161–231. (внесок автора у збір матеріалу та написання тексту 50 %).

79. Жив'юк А. Провокація Соловйова: Здолбунівський райвідділ НКГБ у 1944–1946 рр. *Здолбунів в історико-культурному просторі Волині* / редкол. Р. Давидюк, А. Жив'юк, В. Марчук, В. Остапук. Луцьк, 2024. Вип. 1. С. 54–61.

10. Апробація результатів дисертації.

Результати дисертації апробовано шляхом обговорення на засіданнях Вченої ради та відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, кафедри історії Міжнародного економіко-гуманітарного університету ім. акад. С. Дем'янчука, головної редколегії серії книг «Реабілітовані історією». Основні положення та результати роботи викладені у виступах на таких наукових форумах: 16 щорічних наукових сесій Рівненського осередку Наукового товариства імені Шевченка (2009–2024), Всеукраїнська наукова конференція «Український національний рух: історія та сучасність» (Острог, 2009), міжнародний семінар «Інструменталізація історії та європейська інтеграція. Німеччина, Польща, Чехія та Україна в Європі / Geschichte, Instrumentalisierung von Geschichte und Europäische Integration. Deutschland, Polen, Tschechien und die Ukraine in Europa» (Гьорлітц (Німеччина) / Gorlitz (Deutschland), 2009), Четверта міжнародна наукова конференція «Українська діаспора: проблеми дослідження» (Острог, 2010), Всеукраїнська науково-практична конференція «Трагічні сторінки історії Поділля радянської доби» (Вінниця, 2011), Міжнародна науково-практична конференція «Центрально-східна Європа: двадцять років системних трансформацій і геополітичних змін» (Рівне, 2012), Всеукраїнська науково-практична конференція «Політичні репресії в Українській РСР 1937–1938 рр.: дослідницькі рефлексії та інтерпретації (до 75-річчя «Великого терору» в СРСР)» (Київ, 2012), Всеукраїнський круглий стіл «Національна пам'ять в Україні: виклики XXI століття» (Київ, 2012), Всеукраїнська наукова конференція «Польсько-українські стосунки в XX столітті: від конфліктів до порозуміння» (Острог, 2013), Міжнародна науково-практична конференція «Особа в тоталітарному суспільстві: рефлексії XXI століття» (Одеса, 2013), круглий стіл «Радянські органи державної безпеки в Україні (1918–1991 рр.): історія, структура, функції» (Київ, 2013), Міжнародна наукова конференція «Україна в XX–XXI століттях: на шляху гідності і свободи» (Київ, 2015), Міжнародна конференція «Декомунізація і політика національної пам'яті в Україні: реалізація, результати, перспективи» (Львів, 2016), V Міжнародна наукова конференція «Проблеми дослідження українського визвольного руху 1920–1950-х років (до 75-річчя створення Української повстанської армії)» (Львів, 2017), Міжнародна наукова конференція «Модернізаційні процеси на Волині в XIX – на початку XX століття» (Луцьк, 2017), Всеукраїнська наукова конференція «Великий терор і масові репресії в Україні (1920–1950 рр.)» (Львів, 2018), Міжнародна наукова конференція «Великий терор 1937–1938 рр.: філософія й інструменталізація, жертви й виконавці, осмислення й історична пам'ять» (Київ, 2018), Міжнародна

наукова конференція «Волинь в українській, польській і світовій історіографії» (Кременець, 2018), Міжнародна наукова конференція «Буковинське народне віче: сто років від ідеї до реалізації» (Чернівці, 2018), Всеукраїнська науково-практична конференція «Боротьба з російським імперіалізмом: минуле і сьогодення (до 75-річчя Антибільшовицького блоку народів)» (Рівне, 2018), Міжнародна конференція «Re: member. Як домовитись з минулим» (Київ, 2018), Всеукраїнська наукова історико-краєзнавча конференція «Дермань і Мізоч в історії та культурі Волині» (Дермань, 2019; Здолбунів, 2020; Рівне, 2021), Всеукраїнська історико-краєзнавча конференція «Гоща та її округа в історії та культурі Волині» (Гоща, 2019; Гоща, 2024), Всеукраїнська історико-краєзнавча конференція «Волинь у роки Другої світової війни та післявоєнний період (до 80-річчя початку війни)» (Острог, 2019), Міжнародна наукова конференція «Етнічні спільноти та конфесії на Волині: історія і сучасність» (Луцьк-Світязь, 2019), Міжнародна конференція «Архіви комуністичних спецслужб: формування, використання, інтерпретації» (Київ, 2019), Międzynarodowa konferencja naukowa «Wobec widma bolszewizmu. Polacy i Ukraińcy w walce z agresją Rosji Sowieckiej w latach 1919–1921» (Ostrog-Lublin, 2020), Онлайн-семінар «Масові розстріли в тюрмах НКВД у 1941 році» (Київ, 2021), Міжнародна наукова конференція «Биківня – від території смерті до місця пам'яті» (до 20-річчя заснування Національного історико-меморіального заповідника «Биківнянські могили») (Київ, 2021), Міжнародна наукова конференція «Проблеми дослідження українського визвольного руху (до 80-річчя створення Української повстанської армії)» (Львів, 2022).

11. Відповідність дисертації паспорту спеціальності.

Дисертація має визначену наукову новизну та практичну цінність, відповідає паспорту спеціальності 07.00.01 – історія України, а саме п. 2: «Історія України періоду Другої світової війни».

12. Характеристика здобувача, його шлях у науці, ступінь наукової зрілості.

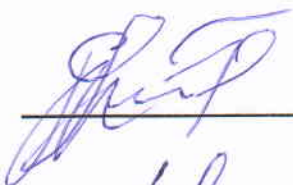
Проведені дослідження та опубліковані наукові праці характеризують Жив'юка Андрія Анатолійовича як кваліфікованого фахівця і дослідника. Здобувач на високому рівні володіє методологією наукових досліджень. Йому притаманне логічне мислення, вміння ставити завдання та пропонувати оригінальні, нешаблонні способи їх вирішення, виділяти основні та вторинні аспекти. Жив'юк Андрій Анатолійович є сформованим, кваліфікованим науковцем з глибоким теоретичним та практичним рівнем підготовки за спеціальністю 07.00.01 – історія України.

Висновок

Враховуючи актуальність теми дослідження, наукову новизну і практичне значення одержаних результатів, впровадження їх у практику, достатню повноту викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях, дотримання принципів академічної доброчесності, відповідність роботи вимогам п. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук»,

затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 року № 1197, рекомендувати дисертаційну роботу Жив'юка Андрія Анатолійовича на тему «Органи НКВД/НКГБ СРСР у Західній Волині (вересень 1939 – червень 1941 рр.): структура, кадровий склад, репресії» до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України.

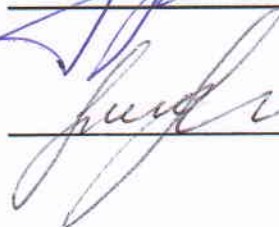
Рецензенти:

І.Г. ПАТЕР

М.Р. ЛИТВИН

О.Й. СТАСЮК